

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра **комп'ютерних наук**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Митник М.М.

«31» серпня 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.01 «Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність **8.18010015 «Консолідована інформація»**

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет **комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії**

(назва інституту, факультету, відділення)

Тернопіль – 2015 рік

Робоча програма «Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації» для студентів за спеціальністю 8.18010015 «Консолідована інформація»
(назва навчальної дисципліни)
«31» серпня, 2015 року – 14 с.

Розробники: ст. викл. Маєвський О.В.
к.т.н., доцент Мацюк О.В.
к.е.н., асистент Струтинська І.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри комп'ютерних наук ТНТУ ім. І. Пулюя

Протокол від. «31» серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри комп'ютерних наук

_____ (Приймак М.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«31» серпня 2015 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань <u>1801 «Специфічні категорії»</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором) <i>За вибором</i>	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>8.18010015 «Консолідована інформація»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 5		5-й	6-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 165		10-й	12-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5; самостійної роботи студента – 8,75	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		24 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		— год.	— год.
		Лабораторні	
		36 год.	12 год.
		Самостійна робота	
		105 год.	141 год.
Індивідуальні завдання: — год.			
Вид контролю: Екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 0,57;
- для заочної форми навчання – 0,17.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни “Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації” полягає у вивченні основних методів та принципів технологій інтелектуальних систем аналізу консолідованої інформації.

Завдання дисципліни:

– сформуувати знання та отримати практичні навички для використання методів і моделей інтелектуального аналізу даних при вирішенні задач обробки великих масивів даних.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

– основні технології менеджменту знань;
– методи та алгоритми проектування баз знань, онтологій та застосовувати їх на практиці.

Студенти отримають необхідні знання з аналізу, організації, проектування, адміністрування, експлуатації та технологій розроблення інформаційних систем, що базуються на знаннях.

вміти:

– здійснити змістовну постановку задачі з наступним переходом до використання вибраних технологій, методів та алгоритмів менеджменту знань;
– обґрунтувати та аналізувати вибір конкретного типу моделі та методу аналізу даних при вирішенні відповідних практичних задач;
– використовувати сучасні програмні засоби для проектування та дослідження систем аналізу даних;
– аналізувати результати побудови та використання систем інтелектуального аналізу даних при вирішенні прикладних задач.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи інтелектуального аналізу даних.

Тема 1. Інтелектуальні системи аналізу інформації.

Тема 2. Інтелектуальні системи синтезу інформації.

Тема 3. Простори знань та їх консолідація.

Тема 4. Методи керування знаннями.

Тема 5. Латентні структури знань.

Тема 6. Метод репертуарних решіток.

Змістовий модуль 2. Основні поняття онтологій.

Тема 7. Поняття онтологій.

Тема 8. Онтологічні системи.

Тема 9. Системи та засоби подання онтологічних знань.

Тема 10. Засоби побудови онтологій.

Тема 11. Інженерія знань.

Змістовий модуль 3. Методи класифікації та прогнозування.

Тема 12. Методи класифікації та прогнозування.

Тема 13. Статистична обробка даних.

Змістовий модуль 4. Методи пошуку шаблонів даних.

Тема 14. Методи пошуку асоціативних правил.

Тема 15. Технологія аналітичної обробки даних в реальному часі.

Змістовий модуль 5. OLAP і Data Mining.

Тема 16. Методи і стадії Data Mining.

Тема 17. Процес Data Mining.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1. Основи інтелектуального аналізу та методи використання навчальної інформації												
Змістовий модуль 1. Основи інтелектуального аналізу даних.												
Тема 1. Інтелектуальні системи аналізу інформації	9	2	–	3	–	4	10	2	–	2	–	6
Тема 2. Інтелектуальні системи синтезу інформації	3	–	–	–	–	3	6	–	–	–	–	6
Тема 3. Простори знань та їх консолідація	9	2	–	3	–	4	8	2	–	–	–	6
Тема 4. Методи керування знаннями	4	–	–	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Тема 5. Латентні структури знань	11	2	–	3	–	6	6	–	–	–	–	6
Тема 6. Метод репертуарних решіток	4	–	–	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Разом за змістовим модулем 1	40	6	–	9	–	25	42	4	–	2	–	36
Змістовий модуль 2. Основні поняття онтологій.												
Тема 7. Поняття онтологій	7	2	–	3	–	2	9	1	–	2	–	6
Тема 8. Онтологічні системи	4	–	–	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Тема 9. Системи та засоби подання онтологічних знань	9	2	–	3	–	4	8	–	–	2	–	6
Тема 10. Засоби побудови онтологій	4	–	–	–	–	4	6	–	–	–	–	6

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 11. Інженерія знань	11	2	–	3	–	6	10	1	–	–	–	9
Разом за змістовим модулем 2	35	6	–	9	–	20	39	2	–	4	–	33
Усього годин, 1 модуль	75	12	–	18	–	45	81	6	–	6	–	69
Модуль 2. Методи пошуку шаблонів даних, OLAP і DATA MINING												
Змістовий модуль 3. Методи класифікації та прогнозування												
Тема 12. Методи класифікації та прогнозування	16	2	–	2	–	12	14	1	–	1	–	12
Тема 13. Статистична обробка даних	16	2	–	2	–	12	14	1	–	1	–	12
Разом за змістовим модулем 3	32	4	–	4	–	24	28	2	–	2	–	24
Змістовий модуль 4. Методи пошуку шаблонів даних												
Тема 14. Методи пошуку асоціативних правил	15	2	–	3	–	10	16	2	–	2	–	12
Тема 15. Технологія аналітичної обробки даних в реальному часі.	14	2	–	2	–	10	12	–	–	–	–	12
Разом за змістовим модулем 4	29	4	–	5	–	20	28	2	–	2	–	24
Змістовий модуль 5. OLAP і Data Mining.												
Тема 16. Методи і стадії Data Mining.	17	2	–	5	–	10	16	2	–	2	–	12
Тема 17. Процес Data Mining.	12	2	–	4	–	6	12	–	–	–	–	12
Разом за змістовим модулем 5	29	4	–	9	–	16	28	2	–	2	–	24

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Усього годин, 2 модуль	90	12	–	18	–	60	84	6	–	6	–	72
Усього по дисципліні	165	24	–	36	–	105	165	12	–	12	–	141

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Інтелектуальні системи аналізу та синтезу інформації. Інтелектуальні системи аналізу інформації	3/2
2	Простори знань та їх консолідація. Методи оцінки знань	3/-
3	Латентні структури знань. Латентні структури знань	3/-
4	Онтологічні системи. Засоби побудови онтологій.	3/2
5	Системи та засоби подання онтологічних знань. Розроблення онтологій	3/2
6	Інженерія знань. Інтеграція онтологій у сховища даних	3/-
7	Методи класифікації та прогнозування. Реалізація алгоритмів побудови unsupervised моделей	2/1
8	Статистична обробка даних. Реалізація алгоритмів побудови supervised моделей	2/1
9	Методи пошуку асоціативних правил. Кластеризація. Методи кластеризації. Адаптивний метод кластеризації	3/2
10	Технологія аналітичної обробки даних в реальному часі.	2/-
11	Методи і стадії Data Mining. Методи видобування асоціативних правил з великих масивів даних.	5/2
12	Процес Data Mining. Нейро-нечіткі системи.	4/-
Всього		36/12

6. Самостійна робота

Тема №	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	Кількість годин денна/заочна
Семестр 10/12		
Модуль 1		
1.	Тема 1. Інтелектуальні системи аналізу інформації	4/6
2.	Тема 2. Інтелектуальні системи синтезу інформації	3/6
3.	Тема 3. Простори знань та їх консолідація	4/6
4.	Тема 4. Методи керування знаннями	4/6
5.	Тема 5. Латентні структури знань	6/6
6.	Тема 6. Метод репертуарних решіток	4/6
7.	Тема 7. Поняття онтологій	2/6
8.	Тема 8. Онтологічні системи	4/6
9.	Тема 9. Системи та засоби подання онтологічних знань	4/6
10.	Тема 10. Засоби побудови онтологій	4/6
11.	Тема 11. Інженерія знань	6/9
	Всього за 1 модуль	45/69
Модуль 2		
12.	Тема 12. Методи класифікації та прогнозування	12/12
13.	Тема 13. Статистична обробка даних	12/12
14.	Тема 14. Методи пошуку асоціативних правил	10/12
15.	Тема 15. Технологія аналітичної обробки даних в реальному часі.	10/12
16.	Тема 16. Методи і стадії Data Mining.	10/12
17.	Тема 17. Процес Data Mining.	6/12
18.	Всього за 2 модуль	60/72
19.	Підготовка до складання екзамену	–
Разом за 10/12 семестр		105/141

7. Методи навчання

Під час освоєння дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Словесний метод: навчальна лекція;
2. Наочний метод – використання візуальних варіантів сприйняття дійсності;
3. Практичний метод – застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети. Використовуються комп'ютери.

8. Методи контролю

Під час освоєння дисципліни використовуються наступні методи контролю:

1. Усне опитування при захисті лабораторних робіт;
2. Поточне тестування з тематики лабораторної роботи;
3. Модульне тестування;
4. Написання контрольної роботи;
5. Підсумкове семестрове тестування.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																	Сума			
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					Підсумкове модульне тестування	Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5		Підсумкове модульне тестування	Екзамен	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		T12	T13	T14	T15	T16	T17			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	25	

T1, T2 ... T17 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
67 – 74	D	
60 – 66	E	задовільно
35 – 59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів та модульного контролю знань з дисципліни «Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації» для студентів спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація.

2. Методичні вказівки щодо виконання лабораторних робіт з дисципліни «Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації» для студентів спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація.

3. Конспект лекцій з дисципліни «Інтелектуальні системи аналізу консолідованої інформації» для студентів спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація.

11. Рекомендована література

Базова

1. Болотова Л.С., Комаров М.А., Смольянинов А.А. Системы искусственного интеллекта. Теоретические основы СИИ и формальные модели представления знаний. - М.: МИРЭА, 1998. – 108с.

2. Будущее искусственного интеллекта. - М.: Наука, 1991. - 302 с.

3. Представление и использование знания / под ред. Х.Уэно, М.Исидзука. - М.: Мир, 1989.

4. Любарский Ю.Я. Интеллектуальные информационные системы. - М.: Наука, 1990. - 232 с.

5. Нильсон Н. Принципы искусственного интеллекта. – М: Мир, 1985.

6. Осуга С. Обработка знаний. М.: Мир, 1989.

7. Попов Э.В., Фоминых И.Б., Кисель Е.Б., Шапот М.Д. Статические и динамические экспертные системы. - М.: "Финансы и статистика", 1996.

8. Уотермен Д. Руководство по экспертным системам. - М.: Мир, 1989. - 388 с.

9. Литвин В.В., Пасічник В.В., Яцишин Ю.В. Інтелектуальні системи. – Львів: Новий світ-2000, 2008. – 406с.

10. Руденко О.Г., Бодянський Є.В. Штучні нейронні мережі: Навчальний посібник. Харків: ТОВ "Компанія СМІТ", 2006.

11. Щетинин В.Г., Костюнин А.В. Принятие решений на нейронных сетях оптимальной сложности. М: Москва, 1998.

12. Томашевський В.М. Моделювання систем: Підручник для студентів вузів/За загальною редакцією академіка НАН України М.З.Згуровського. К.: Видавнича група ВНУ, 2005.

13. Глибовець М.М., Олецький О.В. Штучний інтелект. К.: ВД "Києво-Могилянська академія" 2002, Українська.

14. Зайченко Ю.П. Основи проектування інтелектуальних систем. К.: Слово 2004.

15. Васюра А.С., Мартинюк Т.Б., Куперштейн Л.М. Методи та засоби нейроподібної обробки даних для систем керування. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008.

Допоміжна

1. Кондрашина Е.Ю., Литвинцев Л.В., Поспелов Д.А. Представление знаний о времени и пространстве в интеллектуальных системах. - М.: Наука, 1990. - 328 с.
2. Экспертные системы. Принципы работы и примеры. / Под редакцией Р.Форсайта. - М.: Радио и связь, 1987.
3. Логический подход к искусственному интеллекту: от классической логики к логическому программированию/Тейз А., Грибомон П., Луи Ж и др. М. 1990.
4. Дюбуа Д., Прад А. Теория возможностей. Приложения к представлению знаний в информатике. - М.: Радио и связь, 1990. - 288 с.
5. Одинцов Б.Е. Проектирование экономических экспертных систем. - М.: ЮНИТИ, 1996. - 166 с.
6. Сойер Б., Фостер Д. Программирование экспертных систем на Паскале. - М.: Финансы и статистика, 1990. - 240 с.
7. А.А.Барсегян. Технологии анализа данных: Data Mining, Visual Mining, Text Mining, OLAP.// Санкт-Петербург. „БХВ-Петербург”. 2007.-376с.
8. В.Дюк, А.Самойленко. Data Mining: Ученый курс. // СПб: Питер. 2001. - 368с.
9. В.П.Боровиков. STATISTICA. Искусство анализа данных на компьютере: Для профессионалов – СПб.: Питер, 2003 – 688 с.
10. Андрейчиков А.В., Андрейчикова О.Н. Интеллектуальные информационные системы: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 424 с.
11. Jiawei Han. Data Mining: Concepts and Techniques.// Morgan Kaufmann Publishers, 2001.
12. Ian H.Witten. Data Mining. // Academic Press, 2000.
13. Ситник В.Ф. Системи підтримки прийняття рішень: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2004. - 614 с.
14. Федоров А., Елманова Н. Введение в OLAP - технологии Microsoft - М.: Диалог - МИФИ, 2002 - 268 с.
15. Дюк В.А. DataMining – состояние проблемы, новые решения. Wysiwyg: //38/ <http://www.inftech.webservis.ru/database/datamining/ar1.html>.
16. Дюк В.А. DataMining – интеллектуальный анализ данных. Wysiwyg: //18/ <http://www.olap.ru/basic/dm2.asp>.
17. Кречетов, П. Иванов. Продукты для интеллектуального анализа даних // ComputerWeek-Москва . - 1997. - N 14-15. - С. 32-39.
18. E. F. Codd, S. B. Codd, C. T. Salley. Providing OLAP (On-Line Analytical Processing) to User-Analysts: An IT Mandate. - E. F. Codd & Associates, 1993.
19. J. Gray, S. Chaudhuri, A. Bosworth, A. Layman, D. Reichart, M. Venkatrao, F. Pellow, H. Pirahesh. Data Cube: A Relational Aggregation Operator

Generalizing Group-By, Cross-Tab, and Sub-Totals // Data Mining and Knowledge Discovery . - 1997. - N 1. - P. 29-53.

20. D. Hackathorn. Reinventing Enterprise Systems Via Data Warehousing. - Washington, DC: The Data Warehousing Institute Annual Conference, 1995.

21. Корнеев В.В. и др. Базы данных. Интеллектуальная обработка информации. - М.: Нолидж, 2000. - 352 с.

22. Rob P. and C. Coronell. Database Systems: Design, Implementation, and Management, Course Technology, 1997.

23. Лесник А.А., Мальцев В.Н. Системы поддержки управленческих и проектных решений. - Л.: Машиностроение. Ленингр. отд-е, 1990. - 167 с.

24. Архипенков С.Я. Аналитические системы на базе Oracle Express OLAP. - М.: Диалог - МИФИ, 2000. - 320 с.